

„Aktuální ekologická témata v kontextu současné teologické reflexe“

Kolokvium

Naukový výbor IX. sněmu Církve československé husitské ve spolupráci s Náboženskou obcí CČSH v Olomouci pořádá kolokvium k aktuální problematice životního prostředí z pohledu ekologů a teologů.

Datum a čas: čtvrtek 11. září 2025, 9.50 - 15.50 hodin.

Místo konání: Husův sbor, U Husova sboru 538, Olomouc.

Kontaktní adresa: marie.jandova@ccsh.cz

Program kolokvia „Aktuální ekologická témata v kontextu současné teologické reflexe“

9:15 – 9:45	Prezence
9:50 – 10:00	Úvodní slovo pořadatelů
10:00 – 10:30	1) <i>První čtvrtstoletí nového milénia očima životního prostředí</i> – Mgr. Miroslav Havránek
10:30 – 11:00	2) <i>Máme nástroje na ochranu složek životního prostředí?</i> – Ing. Vladimír Zdražil, Ph.D.
11:00 – 11:15	Přestávka na kávu
11:15 – 11:35	3) <i>Biblické metaforý a klimatická spravedlnost: Správce, zahradník a pastýř jako inspirace pro udržitelný život</i> – doc. ThLic. Mgr. Dominik Opatrný, Th.D.
11:35 – 11:55	4) <i>Ježíš jako mesiáš Stvoření (Ekospiritualita v díle Stevena Charlestona)</i> – Mgr. Tomáš Procházka, Ph.D.
11:55 – 12:15	Přestávka na kávu
12:15 – 12:35	5) <i>Teologické (ne)předpoklady lásky ke zvířeti očima Nového zákona</i> – ThDr. Marek Feigl
12:35 – 12:55	6) <i>Liturgie a ekologie</i> – doc. Ing. Pavel Kopeček, Th.D.
12:55 – 14:00	Přestávka na oběd
14:00 – 14:20	7) <i>Teologie stvoření M. Jana Husa a Jana Amose Komenského v kontextu jejich doby a současnosti</i> – ThDr. Tomáš Butta, Th.D.
14:20 – 14:40	8) <i>Problém interpretace církevních dějin, antropocentrismu a monoteismu v díle P. Singera a L. Whitea</i> – ThDr. Jan Rokyta, Ph.D.
14:40 – 14:55	Přestávka na kávu
14:55 – 15:15	9) <i>Františkánské inspirace k ekologii</i> – příspěvek prof. ThDr. Ctirada Václava Pospíšila, Th.D. přednese Mgr. Veronika Řeháková, Ph.D.
15:15 – 15:35	10) <i>Role církve v ochraně životního prostředí a význam eko-teologické reflexe v CČSH</i> – doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.
15:35 – 15:50	Závěrečná diskuse

Podrobnější informace o jednotlivých přispěvcích

Mgr. Miroslav Havránek vystudoval Přírodovědeckou fakultu univerzity Karlovy. Od roku 2001 pracuje jako výzkumník na Centru pro otázky životního prostředí, Univerzity Karlovy a od roku 2020 také vyučuje na Fakultě životního prostředí ČZU. V letech 2018 až 2023 řídil Českou informační agenturu životního prostředí při ministerstvu životního prostředí. V současnosti je členem předsednictva Technologické agentury ČR a místopředsedou mezivládního panelu IMAG pro přípravu sedmého hodnocení stavu globálního životního prostředí GEO7 při OSN. Během své profesní kariéry se zabývá výzkumem socioekonomického metabolismu se zaměřením na změnu klimatu, odpady a energetiku.

„První čtvrtstoletí nového milénia očima životního prostředí“

Anotace: Úvodní dekády nového tisíciletí nám ukázaly, že životní prostředí naší planety čelí dramatickým změnám, které ovlivňují nejen globální ekosystémy, ale i kvalitu každodenního života u nás v České republice. Přednáška shrne hlavní trendy v oblasti změny klimatu, kvality ovzduší, dostupnosti vody, půdy a biodiverzity, přičemž nabídne jak celosvětový přehled, tak konkrétní české souvislosti. Záměrem přednášky je přehledně a srozumitelně vysvětlit, jak se v období prvních let nového milénia změnily klíčové složky životního prostředí a jaké důsledky mají tyto změny pro současnou i budoucí generaci. Posluchači získají nejen základní vhled do aktuálních problémů, ale také impulz k přemýšlení, jak můžeme společně a odpovědně reagovat na environmentální výzvy, před nimiž dnes stojíme.

Ingr. Vladimír Zdražil, Ph.D. vystudoval Agronomickou fakultu Vysoké školy zemědělské. Od roku 1994 se zabývá výukou a výzkumem hodnocení vlivů na životní prostředí (EIA a SEA) jak na národní tak mezinárodní úrovni, vlivům antropogenních činností na venkovskou krajinu a přenosu výsledků výzkumu do praxe. Součástí těchto aktivit je realizace konceptů Chytrá krajina (zemědělská, lesní, urbánní, posttěžební), především pak na zemědělsko-lesní lokalitě Amálie na celkové ploše 700 ha. Od roku 2007 zastává funkci tajemníka Fakulty životního prostředí ČZU v Praze.

„Máme nástroje na ochranu složek životního prostředí?“

Anotace: Prezentace se zaměřuje na hlavní nástroje, které slouží k ochraně životního prostředí. Jednotlivé nástroje jsou rozděleny do pěti základních kategorií:

- **Právní nástroje** – zákony, normy a povolovací procesy, které stanovují pravidla pro ochranu přírody.
- **Ekonomické nástroje** – poplatky, daně, dotace a obchodování s emisemi, které motivují k ekologickému chování.
- **Administrativní nástroje** – plánování, strategie a monitoring, které pomáhají řídit a vyhodnocovat stav životního prostředí.
- **Technologické nástroje** – využívání moderních technologií a inovací ke snižování dopadů lidské činnosti.
- **Výchovné a informační nástroje** – vzdělávání, osvěta a dobrovolné iniciativy podporující ekologické myšlení.

doc. ThLic. Mgr. Dominik Opatrný, Th.D. vyučuje křesťanskou etiku na Cyrilometodějské teologické fakultě univerzity Palackého. Zabývá se biblickými kořeny křesťanské etiky, ale také jejími aplikacemi zejména do oblasti bioetiky.

„Biblické metafory a klimatická spravedlnost: Správce, zahradník a pastýř jako inspirace pro udržitelný život“

Anotace: Příspěvek se zaměřuje na tři biblické metafory vztahu mezi člověkem a přírodou: správce, zahradníka a pastýře. Tyto metafory mohou sloužit jako osobitý a dobře podložený zdroj inspirace pro udržitelný způsob života. Ačkoli žádná z těchto metafor není v Bibli výslovně použita k popisu vztahu člověka a přírody, všechny s ním mají určitou spojitost a mohou tak interpretovat metaforu panství, kterou najdeme v 1. Mojžíšově 1,28. Příspěvek zkoumá tyto metafory optikou tří funkcí metafor: kognitivní, didaktické a performativní. Dochází k závěru, že současné interpretace těchto metafor se často odchyľují od jejich původního biblického kontextu. Nakonec naznačuje některé důsledky pro kognitivní, didaktické a performativní aplikace výše zmíněných metafor. Tato analýza je propojena s konceptem klimatické spravedlnosti, který zdůrazňuje potřebu spravedlivého rozdělení zátěže a přínosů klimatických opatření. Metafory správce, zahradníka a pastýře mohou poskytnout etický rámec pro spravedlivé a udržitelné jednání, které respektuje jak lidská práva, tak environmentální integritu.

Mgr. Tomáš Procházka, Ph.D., kněz Církve československé husitské, farář v Plzni a Rokycanech, vikář, nemocniční kaplan ve FN Plzeň. Absolvent doktorského studia teologie na HTF UK Praha, dizertace na téma Mezináboženský dialog z hlediska husitské teologie. Spolupřekladatel díla domorodého amerického episkopálního biskupa Stevena Charlestona. Akademický zájem: Kultura a spiritualita severoamerických původních národů a její ekologický rozměr v domorodé teologii. Koncepty duchovní péče a léčení ve starých kulturách.

„Ježíš jako mesiáš Stvoření; Ekospiritualita v díle Stevena Charlestona“

Anotace: Příspěvek chce představit způsob, jakým Steven Charleston chápe trojrozměrný vztah člověka k Bohu a jeho Stvoření. Jeho přesvědčení, že Stvoření vyžaduje plně vědomou účast člověka, protože je Bohem pověřeným správcem, a tudíž je intenzivně zapojen do jeho udržování a ochrany koresponduje s výzvou, že úkolem člověka není být konzumentem reality, nýbrž ochráncem rovnováhy přírody. Poslední část příspěvku je věnována srovnání Charlestonova pojetí s vizí světa jako zákona lásky a oběti u Karla Farského (Stvoření, Sborník) a teologickou ekologií Zdeňka Kučery (Dialog mezi vědou a vírou).

ThDr. Marek Feigl vystudoval evangelickou teologii na UK, rigorózní práce Sartrův ateismus vyšla dlouho po obhajobě v nakladatelství Filosofia. Zabývá se německou a francouzskou filosofií, novozákonní hermeneutikou, v posledních letech se zabývá zvláště historickými studiemi týkajícími se vzniku křesťanství a hledáním styčných ploch mezi křesťanstvím a filosofií Arthura Schopenhauera.

„Teologické (ne)předpoklady lásky ke zvířeti očima Nového zákona“

Anotace: Příspěvek uchopuje Nový zákon jako svébytný textový korpus obsahující specifické teologické, antropologické a etické momenty. Málo propracovaná teologie zvířete v novozákonních textech neznamena, že novozákonní text degeneruje do destruktivního kladení supremacie člověka nad přírodou v descartovském a razantně

osvícenském stylu. Nový zákon nabízí různé podněty, které – patřičně rozvinuty a interpretovány – mohou vybízet k pochopení zvířete jakožto neredukovatelné bytosti, jedinečné uvnitř řádu Stvoření.

Doc. Ing. Dr. Pavel Kopeček, Th.D. dvacet tři let působí na CMTF UP v Olomouci, kde se věnuje z teologických oborů liturgice, dějinám liturgie, rituálům, symbolice a sakrální architektuře. O tomto zaměření svědčí jak publikační aktivita, tak i přednášková činnost doma i v zahraničí. Pravidelně se účastní liturgických konferencí pořádanými partnerskými institucemi v Itálii, Polsku, Rakousku, Maďarsku, Rumunsku a Slovensku. Je členem organizace Societas Liturgica, Evropské společnosti pro katolickou teologii a Asociace exalumnů Papežského liturgického institutu. V posledních letech se ve svém výzkumu zaměřuje na rituály v postmoderní společnosti, a to především z pohledu antropologického, sociologického a liturgického.

„Liturgická modlitba jako chvála stvoření – Ekologie v euchologii církve“

Anotace: Ve svém příspěvku pojednám o křesťanských rituálech a jejich vztahu ke stvoření. Jak jednotlivé modlitby a obřady zdůrazňují význam stvoření pro člověka, za které je zodpovědný a jež má užívat k chvále a díkyčinění Bohu. Na jednotlivých euchologických textech z agend různých křesťanských církví poukážu na „ekologickou vnímavost“ křesťanských církví ve vztahu ke slavenému mysteriu spásy. Ekologie se tak stává součástí křesťanského poselství a života každého Kristova učedníka.

ThDr. Tomáš Butta, Th.D., teolog, duchovní a 8. biskup-patriarcha Církve československé husitské. Vyučoval jako odborný asistent na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a v současnosti přednáší na Husově institutu teologických studií v Praze. Ve své publikační činnosti se zaměřuje na témata prakticko-teologická, historická a církevní.

„Teologie stvoření M. Jana Husa a Jana Amose Komenského v kontextu jejich doby a současnosti“

Anotace: Příspěvek se zaměřuje na chápání přírody jako Božího stvoření u Mistra Jana Husa a Jana Amose Komenského – dvou význačných představitelů české reformace. Pozornost bude nejprve věnována zejména Husovým názorům v jeho Komentáři k Sentencím a ve výkladu Kréda. Bude dále pojednáváno o Komenského výkladu biblické zprávy o stvoření v Obecné poradě, o mosaické fyzice rozvíjené v 17. století a o třech knihách – přírodě, lidském nitru a Bibli jako zdrojům poznání u Komenského.

ThDr. Jan Rokyta, Ph.D. je farářem CČSH v Pardubicích. Přednáší religionistiku na Univerzitě Pardubice. Zúčastňuje se přednáškové činnosti pro Křesťanskou akademii.

„Problém interpretace církevních dějin, antropocentrismu a monoteismu v díle P. Singera a L. Whitea“

Anotace: Příspěvek se věnuje dvěma určujícím milníkům v pohledu na křesťanství a monoteismus všeobecně. Ponejprve pohledu na dějiny vztahu mezi člověkem a přírodou z pera Lynna Whitea ve studii The Historical Roots of Our Ecological Crisis, která obsahuje pojetí přisouzení vlivu monoteismu na chápání zvířat, hodnoty přírody a životního prostředí. Whiteův esej má od svého zveřejnění vliv na interpretaci

teologického dopadu na chápání člověka. Tedy i na vztah antropologie vzhledem k etickému vztahu mezi lidmi, zvířaty a přírodou, a to v kontextu monoteistického náboženství. Druhým milníkem je interpretace církevních dějin u Petera Singera vzhledem k jeho chápání zvířat a přírody. Rozhodujícím v příspěvku bude chápání antropocentrismu, rozlišující čtyři roviny: podstatu člověka a zvířete, pojetí přírody, rovinu moci/vlády, vztah k transcendentnu.

Mgr. Veronika Řeháková, Ph.D. je příslušnicí řeholní kongregace Sester dítěte Ježíše. Vystudovala historii a religionistiku na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, teologii na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a doktorát z teologie získala na Katolické teologické fakultě UK v Praze. Přednáší na Biskupském gymnáziu v Brně a Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Specializuje se na systematickou teologii a spiritualitu.

Prof. Ctirad Václav Pospíšil († 2025), systematický teolog, působil na katolických teologických fakultách v České republice a Husitské teologické fakultě v Praze. Je autorem řady publikací, včetně přírodovědných a environmentálních témat.

„Františkánské inspirace k ekologii“

Anotace: Jedná se o jednu z posledních prací prof. V. C. Pospíšila, kterou si připravoval pro toto kolokvium. Téma o františkánské spiritualitě a ekologii na základě jeho textu zpracovala a přednese dr. V. Řeháková.

Doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D., duchovní CČSH, předseda sněmovního NV, vedoucí Katedry systematické teologie, teologické etiky a teologické filozofie a v současnosti též děkan HTF UK. V centru jeho odborného zájmu jsou teologie CČSH, moderní teologie, korelace mezi teologií a filozofií ad.

„Role církve v ochraně životního prostředí a význam eko-teologické reflexe v CČSH“

Anotace: Příspěvek pojedná o významu církve, jejích spirituálních postojích a konkrétních společenských aktivitách v oblasti ochrany životního prostředí. Na příkladu starších vyjádření CČSH a jejích osobností poukáže, kam se posunula současná debata o environmentálních otázkách. V závěru se pokusí zodpovědět otázku, zda (popř. jak) by se církev měla vyjadřovat k tématům, která polarizují společnost, jako jsou: odklon od fosilních paliv, dekarbonizace, regulace emisí, nevratné klimatické změny, jaderná energetika, obnovitelné energie, rozvoj infrastruktury, používání hnojiv, pesticidů či geneticky modifikovaných potravin apod.

